FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. TONI ABELA LL.D.

Rikors Nru 1398/2023

L-Onor. Kap tal-Oppozizzjoni u Kap tal-Partit Nazzjonalista l-Avukat Dottor Bernard Grech et
vs
Avukat tal-Istat et

Il-Qorti:

Rat ir-rikors tal-Kap tal-Opposizzjoni tat-8 ta' Mejju 2024;

Rat ir-risposta tal-intervjenenti fil-kawża tat-13 ta' Mejju 2024;

Rat ir-risposta tal-Avukat tal-Istat tat-13 ta' Mejju 2024;

Rat l-atti u dokumenti kollha fil-kawża.

Qiegħda għalhekk tagħti digriet fil-miftuħ illum stess.

Kunsiderazzjonijiet

Permezz ta' dan ir-rikors l-Atturi qegħdin jitolbu lil din il-Qorti sabiex tawtorizzaħom;

“Iħarrku lir-Registratur tal-Qorti Kriminali sabiex jippreżenta kopji tal-attachment and investigation order li inħareg mill-Qorti Kriminali fuq ordni tal-Onorevoli Imħallef Dottor Edwina Grima kif ukoll kopji tal-atti ta’ akkużi maħruga mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bħala Qorti Struttorja kontra diversi persuni fl-atti tal-kumpilazzjoni 380/2024 u 382/2024 quddiem l-Onorevoli Maġistrat Dottor Rachel Montebello.”

Il-Qorti tosserva li fis-seduta tallum l-intervenjenti fil-kawża rregistraw li m’għandhomx oġġezzjoni għall-produzzjoni tad-dokumenti mentri l-Avukat tal-Istat baqa’ joġġezzjona. Fid-dawl kemm ta’ din l-oġġezzjoni u tal-prinċipji nvoluti l-Qorti għalhekk ser ikollha tgħaddi biex tipprovdi dwar it-talbiet fir-rikors.

Kif sewwa jgħidu l-Atturi, li l-atti ġudizzjarji in kwistjoni qegħdin ikunu imperrċa fil-*media*. Din ma hija ħaġa xejn sewwa, għaliex ma tawgurax li ssir ġustizzja serena bit-tniġġis li jsir b’kummenti li ma humiex flokhom, l-aktar l-aktar meta dawn jaqgħu f’idejn nies li kuntrarjament għal dak li trid il-Qorti, ikollhom aġenda oskura u moħbija.

Il-Qorti ħasset li kellha tagħmel dan il-kumment għaliex hija tassew immeraviljata bl-insensittivita’ u nuqqas ta’ biżgħa ta’ min joħroġħom. Dan qiegħed jingħad għaliex min jinqabad irid jaffaċċja proċeduri li jista’ jkollhom konsegwenzi koroħ. Di piu l-Qorti ma tistax tifhem, kif sal-lum għadu ma ġiex skopert min huwa responsabbli għal dan it-tperriċ illegali, meta ċ-ċirku ta’ nies li jkollhom aċċess għall-informazzjoni x’aktarx ikun wieħed żgħir.

Il-Qorti tfakkar, li fl-aħħar seduta, anke jekk mhux reġistrat, kienet wissiet li ma jaqbel għal ħadd li jqiegħed il-manetti ma' idejħ b'mod kategoriku. Il-Qorti qalet dawn il-kliem minħabba li anke waqt l-istess seduta ssollevat, li fil-*media* diġa' tperrċet xi informazzjoni rigward il-fatt li kemm il-freezing order u anke l-fatt li ħarġu xi akkużi fil-konfront ta' terzi.

Għalhekk fl-istess seduta l-Atturi kienu diġa' konsapevoli b'dan l-iżvillupp, b'dan kollu għażlu li jiddikjaraw li għalqu l-provi tagħhom u dan meta min-naħa tagħhom sa mill-bidu ta' din il-Kawża, kif ġustament għandu jkun, riedu li din il-kawża tiġi deċiża b'ħeġġa u ċelerita'. Ħaġa li din il-Qorti fehmet u li qed tagħmel minn kollox sabiex dan iseħħ.

Kwantu għall-mertu tar-rikors din il-Qorti tara li din il-kwistjoni hija regolata minn artikolu 518 tal-Kodiċi Kriminali li fost oħrajn jiddisponi hekk:

"L-atti u d-dokumenti tal-qorti ta' ġustizzja kriminali ma jistgħu jintwerew lil ħadd, lanqas ma jistgħu jingħataw kopji tagħhom, mingħajr permess speċjali tal-qorti, ħlief lill-Avukat Ġenerali, lill-partijiet fil-kawża jew lill-avukat jew prokuratur legali li jkun awtorizzat mill-istess partijiet; imma dawk l-atti kollha li jkunu nqraw fil-qorti bil-miftuħ, jista' jarahom kull min irid u jistgħu jingħataw kopji tagħhom, bil-ħlas tad-dritt soltu:

Iżda proċessi verbali u kull xiehda u dokumenti mdaħħlin magħhom għandhom jintwerew, u kopji tagħhom jingħataw, biss fid-diskrezzjoni tal-Avukat Ġenerali u bil-ħlas ta' dawk id-drittijietli jistgħu jiġu stabbiliti mill-Ministru responsabbli għall-ġustizzja skont l-artikolu 695".

Din il-parti tal-liġi hija maħsuba li tintuża b'ċirkospezzjoni dwar il-pubbliċita' ta' atti bħal dawn għaliex in ballo hemm id-drittijiet kostituzzjonali ta' imputat (Ara **Sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet Ir-Repubblika ta' Malta -vs- George Degiorgio, Alfred Degiorgio, Vincent Muscat tat-30 ta' Ottubru 2020**). Skond din il-Qorti din iċ-ċirkospezzjoni hija aktar aċċentwata meta dak li jkun qiegħed jintalab ikun jirrigwarda terzi li ma jkunux parti fil-proċedura fejn tkun qed issir it-talba.

Huwa għalhekk li l-artikolu 518 jiddisponi li dak li qed jintalab irid isir bil-permess speċjali tal-Qorti u r-referenza ma hiex għal din il-Qorti, iżda għall-Qorti fil-kompetenza Kriminali tagħha għaliex ħadd daqsha ma jaf jekk għandux jinagħata dak il-permess.

Hija dik il-Qorti li għandha l-kontroll ta' dawk il-proċeduri u hija dik il-Qorti li trid tqies jekk ikunx fl-aħjar interess tal-amminstrazzjoni tal- ġustizzja jekk dawk l-atti jiġux rilaxxati lill-Qorti oħra f'kompetenza ċivili tagħha.

Issa din il-Qorti hija fl-għama dwar l-andament ta' dawk il-proċeduri daqs kemm huma l-partijiet f'din il-Kawża. Salv għall-informazzjoni lleċita li ġiet imperrċa fil-*media*, u kwindi ma hiex f'posizzjoni li tagħmel valutazzjoni korretta mingħajr ma tkun qed tieħu r-riskju li tippreġudika dawk il-proċeduri. Preġudizzju jista' jkun mhux biss għad-drittijiet ta' terzi iżda tal-proċess kollu, fid-dawl ta' azzjonijiet Kostituzzjonali abbażi tal-prinċipju ta' "*pre trial prejudice*". **(**Ara **Sentenza Vella u Arrigo -vs- Prim Ministru)**

L-istanzi fejn il-liġi tippermetti l-produzzjoni ta' dawn l-atti mingħajr il-ħtieġa tal-permess speċjali tal-Qorti huma limitati ħafna, fost oħrajn artikolu 550A (5) fejn "*Il-Maġistrat jista', fuq talba magħmula mill-Korp għall-Analisi ta' Informazzjoni Finanzjarja, fuq bażi ta' każ b'każ u fejn l-informazzjoni tkun meħtieġa għall-prevenżjoni, l-identifikazzjoni u l-ġlieda kontra l-money laundering, reati predikati assoċjati, u ffinanzjar ta' terroriżmu, jagħti aċċess għall-atti tal-kawża tal-inkjesta u għad-dokumenti u oġġetti materjali kollha esibiti waqt l-inkjesta, inklużi r-rapporti tal-esperti u x-xhieda".* Iżda anke hawn, it-talba trid issir lill-Maġistrat u mhux lil din il-Qorti u f'kull każ lanqas ma tingħata kopja iżda biss aċċess għall-atti. Indikazzjoni ta' kemm hija ġeluża l-ġustizzja li jintlaħaq is-sewwa f'sitwazzjonijiet bħal dawn.

Tajjeb ukoll li jiġi rilevat li qabel l-emendi għal dan l-artikolu li ġew fis-seħħ permezz tal-Att XIII tal-1980, il-prinċipju kien fis-sens, li l-atti u d-dokumenti tal-qorti ta' ġustizzja kriminali ma jintwerewx u lanqas ma jiġu rilaxxjati kopji jekk mhux bil-permess tal-Qorti. Dan għajr għall-partijiet fil-kawża u lill-avukat tagħhom.

Bl-emendi msemmija ġiet introdotta d-diskrezzjoni tal-Avukat Ġenerali li jista' fejn jidhirlu xieraq jagħti kopji tal-proċès verbal u tax-xhieda u tad-dokumenti mdaħħlin fih. Fid-dibattitu tal-Kamra tad-Deputati tas-seduta numru 379 tas-7 ta' April 1980, ġie eluċidat li l-ħsieb wara l-emendi, jiġifieri li ma tinħariġx informazzjoni intempestivament huwa maħsub li ma jiġix ikkawżat preġudizzju lill-prosekuzzjonijiet. Il-Qorti tifhem li kemm id-drittijiet

tal-prosekuzzjoni u anke tal-akkużat għandhom ikunu imħarsa (Ara **Sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tad-29 ta' Novembru, 2019. Fl-ismijiet Av. Larry Formosa nomine -vs- Avukat Generali**).

Il-Qorti qieset ukoll li l-Atturi għamlu din it-talba lil din il-Qorti meta skond il-proviso tal-artikolu 518 tal-Kodiċi Kriminali din it-talba setgħu għamluha lill-Avukat Ġenerali. Jekk dan imbagħad juża d-diskrezzjoni ħażina li tafdalu l-liġi allura jistgħu dejjem jinvokaw id-drittijiet Kostituzzjonali tagħhom (Ara **Sentenza tal-Qorti Kostituzzjonaliu tas-16 ta' Diċembru, 2019 fl-ismijiet Onor. Adrian Delia bħala Kap tal-Oppożizzjoni u bħala Kap tal-Partit Nazzjonalista- vs- L-Avukat Ġenerali**).

Fl-aħħar nett, il-Qorti ma tistax ma tieħux inkonsiderazzjoni tat-talbiet fir-rikors odjern fid-dawl tat-talbiet fir-rikors ġuramentat. Dak li qegħdin jitolbu l-Atturi huwa kjarament punt ta' liġi li jista' jiġi riassunt fis-segwenti:

Li l-konvenut Avukat tal-Istat għandu d-dmir skond artikolu 91A tal-Kostituzzjoni li jaġixxi indipendentement minn kull direzzjoni governattiva u li għandu hekk jaġixxi kontra l-ogħla esponenti fil-Gvern u dan wara s-Sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-23 ta' Ottubru 2023 rikors numru 133/18 għaliex ukoll din is-Sentenza tammonta għall-awtorizazzjoni biex il-konvenut Avukat tal-Istat hekk jaġixxi.

Dan ifisser li ma humiex jitolbu lil din il-Qorti biex tindaga jekk il-konvenut Avukat tal-Istat qediex il-funzjonijiet tiegħu skont il-Kostituzzjoni jew xi liġi

oħra kif irid l-artikolu 124(10) tal-Kostituzzjoni iżda li effettivament din il-Qorti tordnalu jaġixxi fid-dawl ta' dik is-Sentenza.

Ifisser ukoll, li din il-Qorti trid tqies l-istat tal-affarijiet kif kienu dakinhar li ġiet prolatata dik is-Sentenza u mhux *ex post facto* bl-okkorrenza ta' eventi li seħħew wara d-data ta' dik is-Sentenza.

Din il-Qorti onestament ma tistax tara dak li qiegħed jintalab fir-rikors ġuramentat għandu rilevanza ma' dak li qiegħed ikun mitlub fir-rikors odjern.

Il-Qorti tosserva, li tant dak li huwa in dibattitu f'din il-kawża huwa punt ta' liġi, ammess li jinteressa mill-qrib l-amministrazzjoni tal-Ġustizzja u l-kontabbilita' politika f'Soċjeta' demokratika, li kważi kważi, il-kawża setgħet tħalliet għas-Sentenza wara sottomissjonijiet mill-partijiet fuq dawn il-punti ta' liġi. Osservazzjoni li saret anke mill-abbli difensuri tal-atturi waqt is-smiegħ tal-aħħar seduta.

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija din il-Qorti qed tiċħad it-talbiet tar-rikorrenti.

Spejjes riservati għal mal-ġudizzju finali.

Illum 15 ta' Mejju 2024

Imhallef Toni Abela